

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ СТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (2009 – 2019 рр.)

У статті аналізується основний шлях збагачення англійської мови лексичними одиницями в останнє десятиліття – словотвір, а також механізми утворення нових фразеологічних одиниць. Детально розглянуто активно діючі способи словотвору, продуктивні словотвірні елементи. Значну увагу приділено телескопії та аналогічному механізму. Розкрито зв'язок між різними способами словотвору.

Ключові слова: афіксація, аналогія, інновація, композиція, модель, словотвір, словотвірний елемент, телескопія

Zatsnyi Yu. Ways and Mechanisms of Coining New English Words and Set Expressions (2009 – 2019). Analyzed in the paper are new English words and idioms coined in the latest decade. Since innovations were mostly formed from the material available in English through active word-building processes, the emphasis was laid on the study of these processes, patterns and productive affixes, specifically on affixation, composition, blending, abbreviations. In affixation the most productive were prefixes bio- (e.g. bioartificial, biobag, biocremation, biodesign, bioprinting), cyber- (cyberhoarding, cyber-scriber, cybersickness, cybersoldier), eco- (eco-bling, ecosexual, ecotherapy, eco-thriller) micro- (micro-adventure, micro-credential, micromastery, microstay), nano- (nanoblock, nanobreak, nanodegree, nanogardening, nanotecture), super- (superAger, supercoffee, superdiversity, supergentrification, supertunnel), suffixoid -bot, fragment of "robot" (chatbot, cobot, nukebot). Pattern N + N was very productive in coining compounds. In most cases both nouns were root words (barrel bomb, bee brick, diesel farm, size inflation). The bulk of the compound words were not only structurally but semantically "complex" as well, with the sense of them not being a mere sum of the meanings of component words, often acquiring figurative sense. Latest decade was characterized by very active process of telescoping (blending, contamination, fusing), i.e. when a new word is formed from the fragments of two words or from one word and a part of another. Such mechanism is considered to be an economical way of reflecting a complex or extended notion in a single unit. The most productive model is a combination of first full word with the final fragment of the second: churnalism (churn + journalism), farmscraper (farm + skyscraper), fatberg (fat + iceberg), floordrobe (floor + wardrobe), shaleionaire (shale + millionaire). Attention was also given to analogy as an effective mechanism of coining innovations. Relationship between different word-forming processes was established. Mechanisms of creating idiomatic innovations and their semantic centers were demonstrated.

Key words: affix, analogy, blending, composition, innovation, pattern, word-formation

Автор цієї статті є одним із укладачів англійсько-українського словника неологізмів англійської мови. Цей словник містить майже тисячу нових слів, їх лексико-семантичних варіантів (нових значень) та сталих словосполучень англійської мови, які виникли у 2009 – 2019 роках. Лексико-фразеологічні одиниці, що увійшли в цей словник і служили матеріалом для аналізу способів та механізмів створення інновацій. Результати наукових розвідок автора опубліковані у попередні роки у цілій низці монографій та словників, як в одноосібних, так і у співавторстві з іншими вченими (див. наприклад [Зацний 2007; Зацний, Янков 2008; Зацний, Янков 2010; Зацний, Клименко 2013; Зацний, Семенчук 2013; Зацний, Драбовська 2019]).

Нові одиниці останнього десятиліття свідчать, що англійська мова продовжує збагачувати свій словниковий склад майже виключно за рахунок своїх власних мовних ресурсів, враховуючи, проте, що значна частина цих ресурсів, зокрема, лексичних одиниць, окремих морфем, у тому числі і словотворчих елементів, була запозичена протягом історії становлення та розвитку англійської мови з інших мовних систем. Найбільшу активність і продуктивність виявляє словотвір, тобто створення нових лексичних одиниць на базі існуючого матеріалу шляхом «обробки» цього матеріалу різними способами. Афіксація продовжує бути продуктивним способом поповнення словникового складу, причому на перший план виходить префіксація, особливо за участю препозиціональних елементів, етимонами яких були давньогрецькі лексичні одиниці.

Активно створюються похідні-іменники та прикметники із словотвірним елементом *bio-* для відбиття понять, пов'язаних із живою природою, з її імітацією: *bioartificial* «створений штучно з клітин та біоматеріалів», *biobag* «штучне лоно», пластиковий мішок, наповнений спеціальною рідиною для підтримки життя передчасно народженої тварини

(імітує умови материнського лона)», *biocremation* «процес кремації тіла померлої людини з використанням води і хімічної речовини», *biodesign* «використання живих істот, таких, як рослини, бактерії для створення різних виробів, у тому числі предметів мистецтва», *biohacking* «використання принципів біології для ефективнішої роботи свого тіла», *bioprinting* «процес друкування шарів клітин для створення штучної тканини тіла».

Інтернаціональний елемент *super-* на позначення надзвичайності брав участь у формуванні таких інновацій-іменників, як, наприклад, *superAger* «людина віком понад 80 років, яка не виявляє ознак погіршення розумових здібностей», *super coffeen* «кава з такими інгредієнтами, як різне сім'я, спеції (для того, щоб зробити його більш корисним для здоров'я)», *superdiversity* «надзвичайна різноманітність расово-етнічного складу населення», *super-gentrification* «перебудова на більш високому рівні певного району, населеного представниками середнього класу», *supertasker* «людина, яка дуже ефективно виконує кілька завдань водночас», *supertunnel* «супердовгий або надзвичайно естетичний тунель». Зазначимо, що у попередні десятиліття спостерігалася тенденція заміни елемента *super-* елементом *mega-*: все, що було просто «супер», ставало «мега». З часом гіперболічна коннотація елемента *mega-* мабуть «стерлася»: зафіксовано лише одно нове слово - *megamoon* «медовий місяць, який молоді проводять разом із своїми друзями».

Елемент *micro-* також був продуктивним при утворенні нових іменників, причому первинне значення «мікроскопічність, мініатюрність тощо» було замінено на позначення незначної кількості, короткочасності: *micro-adventure* «короткочасна діяльність, яка викликає захоплення, збудження, наприклад, подорож, романтична пригода», *micro-credential* «документ про освіту у вузькій сфері, отриманий після короткого періоду навчання, що забезпечує вміння та навички для виконання певної роботи», *micro-influencer* «користувач соціальних мереж, який не має в них багато друзів, але впливає на вибір людьми саме тих товарів, про які вони пишуть», *micromastery* «надбання майстерності, здатності дуже добре робити одну чи кілька незначних речей», *microstay* «короткочасне, протягом кількох годин перебування в готелі (без ночівлі)».

На початку XXI століття в англійській мові почав активно функціонувати префікс *nano-* в значенні «мікроскопічний» (етимонне значення давньогрецького слова *nano* «карлик», оскільки цей вік іменують «наностоліттям» (*nanoage*) у зв'язку з «нанореволюцією» (*nanorevolution*), можливістю створення машин, приладів, предметів мікроскопічних розмірів (*nanobot*, *nanocomputer*, *nanosatellite*). Проте «мікроскопічність» практично відсутня у значенні новотворів з префіксом *nano-*. Ці новотвори вводять більш «реальні» кількісні і якісні поняття, і цей префікс виступає як певною мірою синонімічний елементу *micro-*: *nanoblock* «дуже короткий замкнутий контур», *nanobreak* «короткий відпочинок (протягом однієї доби), проведений поза домом», *nanodegree* «свідоцтво, сертифікат про відвідування певних спеціалізованих і курсів у вищому навчальному закладі у стислий термін», *nanogardening* «мікросадівництво», наприклад, вирощення рослин на балконі або у внутрішньому дворіку», *nanotecture* (*nano* + *architecture*) «експериментальна архітектура малого масштабу».

Ще наприкінці XX століття лінгвісти писали про «кіберчуму» (*cyberplague*), про створення великої кількості похідних з префіксом *cyber-* для введення понять, пов'язаних з комп'ютерною та іншою інформаційною технікою, з Інтернет. Формування таких похідних продовжується і в останнє десятиліття: *cyberhoarding* «психологічний стан людини, коли вона прагне накопичувати інформацію на комп'ютері, не видаляти навіть непотрібну або застарілу», *cyber-scriber* (*cyberspace* + *scriber*) «людина, яка публікує щось онлайн», *cybersickness* «відчуття нудоти, яке викликано довгою роботою з електронними пристосуваннями, тим, що людина дивиться на екрани цих приладів», *cybersoldier* «член команди військових, які займаються «кібервійною», тобто війною інформаційних систем».

Проблеми довілля вже кілька десятиліть знаходяться в центрі уваги світового суспільства, з чим пов'язано і активне функціонування елемента *eco-* у складі таких

інновацій, як *eco-bling* «неефективна екологічно-чиста технологія, особливо така, що встановлюється в існуючих будинках», *ecorithm* «алгоритм, який взаємодіє з навколишнім середовищем», *ecosexual* «незаміжня, неодружена особа з розвинутою екологічною свідомістю і естетичним сприйняттям дійсності», *ecotherapy* «метод покращення самовідчуття людини шляхом заохочення до різного виду діяльності на природі», *eco-thriller* «тріллер, пригодницький, гостросюжетний фільм на екологічні теми».

Стосовно суфіксації можна зазначити, що активність проявляли традиційно продуктивні словотворчі елементи *-ism*, *-ist*, *-ation*, *-er*. Суфікс *-ism* продовжує реалізувати порівняно нове значення «дискримінація певної категорії людей: *adultism* «дискримінація, спрямована на молодих людей», *flexism* «дискримінація службовців, які мають «гнучкий» графік роботи», *singlism* «дискримінація, маргіналізація нежонатих, незаміжних людей». На суфікс перетворився, фактично, елемент *bot*, фрагмент слова *robot*, виділений з цього слова внаслідок його участі в попередні десятиліття в «телескопічних» утвореннях. Прикладами останніх утворень з елементом *-bot* можуть служити неологізми *nukebot* (*nuclear* + *robot*) «робот, призначений працювати у місцях з високим рівнем радіації», *chatbot* «комп'ютерна програма, яка використовує штучний інтелект для імітації розмови, діалогу з користувачем», *cobot* (*collaborative* + *robot*) «робот, який працює разом з людиною, виконуючи те ж саме завдання».

Подібний випадок має місце з елементом *-kini*, що виділився зі слова *bikini* «міні купальний костюм» внаслідок так званої «хибної» етимології і створення у попередні десятиліття таких одиниць, як *camkini*, *monokini*, *tankini*, *zerokini*. Останніми роками їх кількість поповнилась неологізмами *facekini* «маска, яка надягається на пляжі для запобігання сонячних опіків обличчя», *slashkini* «закритий» купальний костюм, який складається з одного предмета, з численними дірками і з враженням, що його було порізано».

Як і у всі попередні періоди розвитку англійської мови, велику кількість нових одиниць було створено композицією (словоскладенням). Складні слова англійської мови виправдовують свою назву не тільки тому, що вони складні за структурою, але й – за семантикою: частіше всього значення композита не є сумою значень його компонентів. Щонайменш мова йде про «семантичний додаток», а частіше всього спостерігається повне або часткове переосмислення, тому значну частину складних слів можна вважати фразеологічними одиницями.

Найпродуктивнішою моделлю композиції залишається синтаксична модель утворення бінарних одиниць за схемою *N + N*. У цій моделі слід насамперед виділити об'єднання двох простих (кореневих) іменників: *barrel bomb* «саморобний вибуховий пристрій, в якому вибухівка знаходиться в бочці», *bee brick* «вид цегли з невеликими отворами, які слугують бджолам своєрідним прихистком та для розмноження», *blockchain* «зашифрована база даних інтернетівських ділових операцій», *burn book* «щоденник з критичними записами щодо інших осіб», *diesel farm* «невелика електростанція, яка побудована на сільськогосподарських угіддях і працює на викопному паливі», *size inflation* «збільшення існуючих розмірів одягу».

Трапляються випадки, коли другим компонентом композитів є похідне, суфіксальне слово: *back whisperer* «знахар, людина, яка допомагає хворим із біллю в спині без використання стандартних ліків», *doorbuster* «товар, предмет, який продається дуже дешево з метою приваблення покупців, примушення їх купляти дорожчі товари», *sadfishing* «розповіді в соціальних мережах про свої нещастя та проблеми з метою привернути увагу до себе та викликати співчуттєві відповіді», *skyrunning* «спортивний біг на висоті не менш двох кілометрів над рівнем моря», *rooftopper* «людина, яка піднімається на дахи високих будинків, хмарочосів для фотографування, дуже часто з ризиком для життя».

Продовжують створюватися і нові композити-дієслова: *pocket dial* «зателефонувати комусь випадково мобільним телефоном, який знаходиться в кишені», *sage-smudge* «запалювати ароматичну траву, таку як шавлія, для очистки повітря і видалення негативної

енергії», *skinny-bash* «критикувати людину за те, що вона «худа як тріска». Зафіксовано і кілька полікомпонентних складних слів, особливо прикметників: *nose-to-tail* «такий, що вважає: уся тварина, з голови до хвоста, їстівна (про підхід у кулінарії)», *walk-on-by* «байдужий, такий, що не висловлює співчуття», *pay-what-you-can* «з непозначеними цінами, розрахований тільки на фінансові можливості покупців (про крамницю)».

Надзвичайно активним в останнє десятиліття виявився такий спосіб, як телескопія (зрощення, злиття, контамінація), тобто коли нова одиниця створюється з фрагментів, осколків двох слів або з одного повного слова і частки другого. Цей спосіб вважається економним засобом відбиття в цільнооформленій мовній одиниці комплексного, розширеного поняття або об'єднання двох понять. Телескопні слова представлені здебільш іменниками, як буде продемонстровано далі, але зустрічаються випадки створення прикметників і дієслів: *beditate* (*bed* + *meditate*) «думати про щось, знаходячись у ліжку, роздумувати перед сном», *bronde* (*brown* + *blonde*) «такий, що має водночас коричневий і світлорусий колір (про фарбоване волосся)», *mansplain* (*man* + *explain*) «пояснювати щось жінці зневажливо, зверхньо (про чоловіка)», *thrillax* (*thrill* + *relax*) «займатися тим, що є цікавим, збуджуючим і водночас розслаблюючим».

Найпродуктивнішою моделлю можна вважати модель поєднання повного першого слова з кінцевим фрагментом другого: *farmscraper* (*farm* + *skyscraper*) «багатоповерховий будинок, який можна використовувати для вирощення зернових культур», *fatberg* (*fat* + *iceberg*) «накопичення жирової маси в системі каналізації, викликане тим, що мешканці домів постійно спускають такі речовини саме в каналізацію», *firenado* (*fire* + *tornado*) «вогняне торнадо», велике полум'я, яке закручується у вигляді спрямованого вверх конуса (спричинюється турбулентним повітрям в умовах сильної спеки), *floordrobe* (*floor* + *wardrobe*) «купа одягу на підлозі (замість того щоб бути у шафі)», *churnalism*, (*churn* + *journalism*) «журналістська практика, при якій джерелами статей є не репортажі з місць подій, а офіційна інформація, прес-релізи», *shaleionaire* (*shale* + *millionaire*) «людина, що володіє землею, на якій знайдено родовище сланцю, і тим самим розбагатіла, здаючи цю землю в оренду компанії, яка видобуває природний газ».

Інша продуктивна модель – коли початковий фрагмент першого слова поєднується з кінцевим фрагментом другого слова: *bankster* (*banker* + *gangster*) «банкір, який проводить незаконні фінансові операції», *headtrepreneur* (*headmaster* + *entrepreneur*) «директор школи, який значну увагу у своїй діяльності приділяє здобуванню фінансів від приватних підприємців для оснащення і розвитку свого навчального закладу», *magnetricity* (*magnetic* + *electricity*) «магнітний заряд, діючий як електричний», *shacket* (*shirt* + *jacket*) «легка жакетка, що нагадує сорочку», *thrisis* (*thirty* + *crisis*) «відчуття незадоволеності, розчарування людини, яка досягає віку тридцяти років, що може спричинити різкі зміни в житті», *drouser* (*dress* + *trouser*) «вид «гібридного» жіночого одягу, який складається із сукні, що приєднується до штанів». Інколи перше або друге слово можуть бути представленими однією літерою: *bleisure* (*business* + *leisure*) «поєднання бізнесової подорожі з відпочинком» *dorgi* (*dachshund* + *corgi*) «порода собак, гібрид такси і коргі (вид декоративних домашніх собак)», *mob* (*modern* + *snob*) «людина із снобістськими поглядами щодо сучасної моди, брендів».

Популярність телескопії зумовлює той факт, що в ній беруть участь нещодавно створені неологізми. Так, слово *selfie* «власна фотографія, зроблена мобільним телефоном», яке перетворилося на інтернаціоналізм, служило зразком для цілої серії інновацій, у тому числі для телескопізма *gelfie* (*gym* + *selfie*) «селфі», власна фотографія, зроблена у спортивному залі». Інший відомий інтернаціоналізм *Brexit* «вихід Великобританії з європейського Союзу» теж створено шляхом залучення телескопічного механізму (*Britain* + *exit*). У той же час слово *Brexit* вже сприяло утворенню іншого телескопізма - *Bremoaner* (*Brexit* + *moaner*) «той, хто незадоволений прагненням Великобританії вийти з Європейського Союзу». У даному випадку логічно писати про вторинну телескопію як

спосіб створення інновацій. Крім того, слово *Brexit* перетворилося на зразок для таких інновацій, як *Calexit* (*California* + *exit*) «рух за відділення штата Каліфорнія від США», *Grexit* (*Greece* + *exit*) «можливий вихід Греції з Європейського Союзу».

У телескопії почали брати участь і запозичення, зокрема арабські слова: *haloodie* (*halal* + *foodie*) «гурман, який вживає тільки страви, особливо м'ясні, що зготовлені «по мусульманськи», *hijabista* (*hijab* + *fashionista*) «дизайнер модного одягу для мусульманських жінок», *jihottie* (*jihadist* + *hottie*) «приваблива жінка, яка бере участь у терористичній діяльності або підтримує її». Механізм телескопії може поєднуватися з фонетичними механізмами, з грою слів: *peticure* (*pet* + *pedicure*) «педікюр та косметичні процедури на ногах та кігтях домашніх тварин», *phool* (*phishing* + *fool*) «людина, яку примушують шляхом маніпуляцій, оману діяти не на свою користь», *sneckdown* (*snowy* + *neckdown*) «створена самою природою перешкода для швидкого руху автомобільного транспорту у вигляді сніжних заметів та кучугур на вулицях».

Як і у всі попередні періоди розвитку, англійська мова в останнє десятиліття поповнилась значною кількістю скорочень та абревіатур. Серед скорочень можна насамперед виділити одиниці у вигляді слів, які представлені скороченнями кінцевих компонентів двох слів у словосполученні: *Par-Don* (*Paris* + *London*) «людина, місце життя якої поділяється між Парижем і Лондоном», *pass-agg* (скорочення слів *passive* and *aggressive*) «поводитись у пасивно-агресивній манері по відношенню до когось», *fab lab* (скорочення словосполучення *fabrication laboratory*) «наукова лабораторія, яка оснащена самими сучасними цифровими технологіями для вдосконалення вивчення технічних, природничих наук та мистецтва», *fin tech* (*financial* + *technology*) «індустрія, яка складається з компаній, що створюють і продають фінансові технології», *gran-lit* (скорочення словосполучення *granny literature*) «художня література, яка адресована літнім жінкам».

Абревіатури, а деякі з них набули статусу слів, перетворилися на акроніми, головним чином відбивають певні соціологічні поняття, тобто категорії людей: *NEET* (*Neet*) (абревіатура словосполучення *Not in employment, education, or training*) «молода особа, яка не працює, не вчиться, не проходить курс професійного навчання», *NINJA* (*No Income, No Job or Assets*) «безробітний без засобів існування», *uccie* (абревіатура фрази *young urban creative*) «молода людина, яка прагне до творчої діяльності, до свободи і у той же час хоче бути заможною (інновацію створено за зразком відомого акроніма *uurple*)», *MAMIL* (абревіатура фрази *middle-aged man in lycra*) «чоловік середнього віку, який почав займатися велосипедним спортом, має дуже коштовний велосипед, витрачає багато грошей на одяг та всякі аксесуари», *Sindie* (абревіатура словосполучення *single income now divorced*) «розлучена жінка, яка сама заробляє собі на життя». Засвоєння нових абревіатур зумовлює і їх участь у подальших словотворчих процесах. Наприклад, від абревіатури *STEM* (*Science, Technology, Engineering and Mathematics*) шляхом суфіксації створено похідна одиниця *STEMinist* «людина, яка виступає за рівні можливості в галузях науки, техніки та математики».

Аналіз інновацій підтверджує думку про те, що значну роль у їх формуванні відіграє аналогія, тобто коли нова одиниця створюється не стільки за абстрактною моделлю, скільки за зразком конкретної мовної одиниці (саме така одиниця і виступає в якості своєрідної моделі) шляхом заміни в цій одиниці одних структурно-семантичних елементів іншими. Значення аналогії слід, на нашу думку, розглядати з урахуванням того, що роль словотвору полягає не стільки в створенні нових слів, скільки в породженні в мовленні вже існуючих одиниць. Зазначимо, що аналогічний спосіб словотвору розповсюджується не тільки на всі структурні види лексичних одиниць, але й на фразоформування, як буде засвідчено далі.

Ми вже згадували неологізм *selfie*, який у самий короткий час не тільки закріпився в англійській мові, але й набув статусу міжнародного слова. Крім того, він став зразком для позначення цілої серії зроблених власноручно на мобільному телефоні фотографій, особливо таких, що розміщуються у соціальних мережах, наприклад: *foodfie* «фотографія

їжі, яку споживає автор», *couplie* «селфі», зроблене парою людей, одружжям», *shoefie* «власно зроблена фотографія черевика або іншого взуття, виставлена у соціальних мережах», *gelfie* «селфі», власна фотографія, зроблена у спортзалі», *legsie* «власно зроблена фотографія своїх ніг», *shelfie* «власно зроблена фотографія полицок з книгами та іншими предметами», *yogi* «власно зроблена своя фотографія під час заняття йогою».

Словосполучення *road rage* «сутички між водіями автомобілів під час «пробок» на початку XXI століття перетворилося на базу для створення цілого ряду фразеологічних неологізмів, що позначають «екстремальні» ситуації, які спричинюють негативну емоційну реакцію її учасників, наприклад: *air rage*, *desk rage*, *IT rage*, *trade rage*, *web rage*, *work rage*. В останні роки до них приєдналися неологізми *charge rage* «гнів, невдоволення власників електромобілів недостатньою кількістю пунктів для зарядки батарей», *hedge rage* «сильний гнів, агресивність хазяїна дому з причини того, що сусід відокремив себе високим парканом або широким живоplotом».

Наведені приклади належать до основного типу аналогічних утворень, коли вони належать до тематично-споріднених мовних одиниць. Нерідкі випадки коли створені за аналогією до слова-зразка інновації знаходяться з цим зразком у синонімічних або майже антонімічних відношеннях. Останні відношення можна демонструвати на прикладі таких одиниць, як *nocebo* «нейтральна, не шкідлива для організму речовина, вживання якої призводить до негативних побічних ефектів, оскільки пацієнт вважає її шкідливою» (інновацію створено за аналогією до слова *placebo*), *full nest syndrome* «стрес, що відчують люди середнього віку, проживаючи зі своїми батьками похилого віку та піклуючись про них, і водночас змушені жити з дорослими дітьми, які з причини матеріальних труднощів не можуть жити окремо» (інновацію створено за аналогією до виразу *empty nest syndrome* «синдром самотніх батьків, чії діти з ними не живуть»).

Значною мірою поповнилася за останнє десятиліття і фразеологія англійської мови, тобто повністю або частково переосмисленими сталими сполуками. Із структурно-функціональної точки зору нові фразеологічні одиниці представлено майже виключно номінативними типами з такими домінуючими моделями, як *N + N*, *Adj + N*: *accidental fur* «хутро, виготовлене із шкіри тварин, збитих на дорогах», *Barbie flu* «тенденція серед молодих жінок, яка полягає у радикальній зміні своєї зовнішності для того, щоб виглядати як лялька Барбі», *bird's nest parenting* «угода, згідно з якою діти розлучених батьків залишаються в родинній хаті, а батьки по черзі живуть з ними», *Cinderella surgery* «косметична операція на ногах», *entropy tourist* «людина, яка полюбляє подорожувати місцями занепаду, покинутими людьми місцевостями», *digital afterlife* «те, що залишається від людини в інтернеті після її смерті», *smartphone face* «втягнуте донизу підборіддя, звисаючі щоки як наслідок постійних поглядів на смартфон або подібний прилад». Створення сталих словосполучень, як свідчать і наведені приклади, базувалося, головним чином, на метафоричному переосмисленні вільних сполук.

Можна виділити базові, «ключові» лексичні одиниці, які, власно кажучи, і зумовлюють процес фразеологізації, виступаючи в ролі семантичних центрів. До них належать: *digital* (*digital afterlife*, *digital amnesia*, *digital autopsy*, *digital diet*, *digital exhaust*, *digital surgery* etc.); *smart* (*smart desk*, *smart glasses*, *smart gun*, *smartphone face*, *smart watch*); *ambient* (*ambient computing*, *ambient literature*, *ambient tea*, *ambient wellness*); *clean* (*clean eating*, *clean meat*, *clean sleeping*); *ghost* (*ghost driver*, *ghost money*, *ghost gazumping*).

Серед інновацій останнього десятиліття зафіксовано лише кілька десятків семантичних неологізмів, нових одиниць лише за вмістом. В основному це існуючі слова, які набули нових лексико-семантичних варіантів внаслідок переносу значення, здебільш метафоричного, наприклад: *beacon* «пристосування, що надсилає сигнали-тривоги мобільним телефонам, які знаходяться поблизу», *catfishing* «подання неправдивих даних про себе в соціальні мережі для справлення позитивного враження, особливо з метою спокусити певну людину до інтимних відносин», *greenhouse* «частина автомобіля, яка включає дах та

вікна», *sugar* «пов'язаний з інтимними відносинами між літнім заможним чоловіком і молодою жінкою, у руки якої переходить багатство чоловіка».

Отже, запозичення складають лише 2% від загальної кількості інновацій; цей показник, за нашими спостереженнями, практично не змінюється протягом останнього півстоліття розвитку англійської мови. Можна помітити, що французька мова, яка досить довгий час була основним постачальником запозичень, не представлена жодним словом. В останні півстоліття вчені відзначали зростання питомої ваги запозичень із азійських мов, особливо з мов країн Далекого Сходу. Ця тенденція в останні роки виявилася в тому, що половина запозичень – надходження з японської мови, серед яких не тільки одиниці, що пов'язані з кулінарією, але й позначення інших понять, у тому числі абстрактних: *kakeibo* «японський підхід до управління своїми фінансами, бюджетом», *tsundoku* «придбання великої кількості книжок, читати які зовсім немає часу», *wabi-sabi* «цінування простого, близького до природи життя». У той же час значну роль у збагаченні «макросистеми» англійської мови відіграють «внутрішні запозичення», перш за все – запозичення між національними варіантами. Слід відзначити, що інновації, які виникли в одному із варіантів, здебільш в американському та в британському, в умовах інформаційної революції у короткий термін починають вживатися в інших варіантах.

Важливою для розуміння сучасних неологічних процесів, їх зв'язку з розвитком суспільства слід вважати таку соціолінгвальну характеристику, як їх концентрація навколо певних сфер соціального життя, що на **перспективу** може стати предметом розгляду у подальших наукових розвідках.

Література

- Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу : монографія. Львів : Паіс. 2007. 228с.
Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття : Англо-український словник. Вінниця : Нова Книга. 2008. 360с.
Зацний Ю. А., Янков А. В. Нова розмовна лексика і фразеологія : англо-український словник. Вінниця : Нова Книга. 2010. 224 с.
Зацний Ю. А., Клименко О. Л. Англо-український тематичний словник нової лексики та фразеології : реком. МОНУ. Запоріжжя : ЗНУ. 2013. 322 с.
Зацний Ю. А., Семенчук А. Б. Антитерористична боротьба і поповнення словникового складу сучасної англійської мови : монографія. Запоріжжя : ЗНУ. 2013. 220 с.
Зацний Ю. А., Драбовська В. А. New American Phraseology : англійсько-український словник. Вінниця : Нова Книга. 2019. 360 с.

(Матеріал надійшов до редакції 6.11.18. Прийнято до друку 8.01.19)

УДК: 811.112.2'373.421

DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2020-79-05>

КАЗИМІР І. С.

(Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка)

kazymir.iryana@kpnpu.edu.ua

НОМІНАТИВНІ ПОТЕНЦІ ОКАЗІОНАЛЬНИХ МОВНИХ ОДИНИЦЬ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена виявленню номінативних потенцій контекстуальних синонімів в сучасній англійській мові. У статті досліджуються лексичні одиниці на матеріалі художнього та газетного дискурсів. У статті доводиться кореляція сучасного стану мови з досліджуваними мовними феноменами – контекстуальними синонімами. Вивчення мовного динамізму завжди спрямовуватиме сучасну лінгвістику на ґрунтовний розгляд тих чи тих мовленнєвих явищ, які містять вторинне значення. Пропонується детальне вивчення контекстуальних синонімів в контексті голістичної лінгвістики. Вивчення контекстуальних синонімів дозволить простежити їх ситуативне (оказіональне) використання синонімічних одиниць на матеріалі художнього чи газетного дискурсів англійської мови. У ході дослідження виявлено, що контекстуальні синоніми